

Glazbeno darovita djeca predškolske dobi

Balint, David

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:752831>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-03**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

David Balint

GLAZBENO DAROVITA DJECA PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Mentor rada:

v. predavač Diana Atanasov Piljek

Zagreb, srpanj, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

David Balint

GLAZBENO DAROVITA DJECA PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Zagreb, srpanj, 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradio samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavao sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivao odredbe Etičkog kodeksa za studente/ studentice Sveučilišta u Zagrebu o akademskom poštenju.

Sažetak

Glazbena darovitost u ranoj dobi predstavlja važan aspekt razvoja djeteta, ali ostaje složen i istraživanju podložan fenomen. Ovaj rad usredotočuje se na glazbenu darovitost djece predškolske dobi, istražujući njezinu definiciju, teorije, razvoj glazbenog sluha, metode prepoznavanja i podrške te njezin utjecaj na različite aspekte dječjeg razvoja. Također, rad će pružiti pregled shvaćanja glazbene darovitosti među predškolskom djecom, istražiti različite teorije i metode prepoznavanja i podrške darovitim osobama, analizirati utjecaj glazbene darovitosti na kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj djece, unaprijediti razumijevanje glazbene darovitosti kod male djece te pružiti preporuke za podršku i poticanje njihovog glazbenog razvoja.

Ključne riječi: *darovitost, glazba, glazbeni sluh, razvoj, predškolski odgoj*

Summary

Musical talent in early childhood is an important aspect of a child development, yet it remains a complex phenomenon subject to research. This paper focuses on the development of musical hearing, methods of recognition and support and its impact on various aspects of child development. Additionally, the paper will provide an overview of the understanding of musical talent among preschool children, investigate different theories and methods of recognizing and supporting gifted individuals, analyze the impact of musical talent on cognitive, emotional and social development of children, enhance the understanding of musical talent in preschool children, and provide recommendations for supporting and encouraging their musical development.

Key words: *giftedness, music, musical hearing, development, preschool education*

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Darovitost	1
2.1. <i>Pojam darovitosti</i>	2
2.2. <i>Karakteristike darovitosti</i>	2
2.3. <i>Oblici darovitosti</i>	3
3. Glazbena darovitost	4
3.1. <i>Pojmovno određenje</i>	4
3.2. <i>Teorije o glazbenoj darovitosti</i>	6
4. Razvoj glazbenog sluha	8
4.1. <i>Raniji razvoj i utjecaj okoline</i>	8
4.2. <i>Edukativni pristupi i kasniji razvoj</i>	8
4.3. <i>Individualne predispozicije i kontinuirani razvoj</i>	9
5. Otkrivanje glazbene darovitosti	10
5.1. <i>Prepoznavanje i identifikacija darovite djece</i>	12
5.2. <i>Pokazatelji darovitosti u predškolskim godinama (3 do 7 godina)</i>	13
6. Glazbena darovitost djece predškolske dobi	13
6.1. <i>Karakteristike glazbene darovitosti</i>	13
6.2. <i>Prepoznavanje glazbene darovitosti</i>	14
6.3. <i>Strategije za poticanje glazbene darovitosti</i>	14
7. Utjecaj glazbene darovitosti na djecu predškolske dobi	15
7.1. <i>Kognitivni razvoj</i>	15
7.2. <i>Emocionalni razvoj</i>	16
7.3. <i>Socijalne vještine</i>	16
8. Utjecaj glazbene darovitosti djece predškolske dobi u realnom životu	17
8.1. <i>Kognitivni razvoj</i>	17
8.2. <i>Emocionalni razvoj</i>	18
8.3. <i>Socijalne vještine</i>	19
9. Dobrobiti i nedostaci glazbene darovitosti darovite djece predškolske dobi	19
9.1. <i>Dobrobiti darovite djece predškolske dobi</i>	19
9.2. <i>Nedostaci darovite djece predškolske dobi</i>	20
Zaključak	23
Literatura	24

1. Uvod

U ovom radu istražuje se glazbena darovitost djece predškolske dobi, s naglaskom na njezinu definiciju, teorije, razvoj glazbenog sluha, metode prepoznavanja i podrške te njezin utjecaj na različite aspekte dječjeg razvoja. Glazbena darovitost u ranoj dobi predstavlja važan aspekt razvoja djeteta, ali ostaje složen i istraživanju podložan fenomen. Cilj ovog rada je pružiti pregled razumijevanja glazbene darovitosti kod djece predškolske dobi, istražiti različite teorije i pristupe u identifikaciji i podršci darovitim pojedincima te analizirati utjecaj glazbene darovitosti na kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj djece. Kroz ovaj istraživački rad nastoji se doprinijeti boljem razumijevanju glazbene darovitosti u ranoj dobi te pružiti smjernice za podršku i poticanje glazbeno darovite djece u njihovom razvoju.

Ovaj rad strukturiran je kako bi pružio sveobuhvatan pregled glazbene darovitosti djece predškolske dobi. Nakon uvoda koji predstavlja temu istraživanja i ciljeve rada, rad će prvo definirati pojam darovitosti, istražiti karakteristike i oblike darovitosti te se usredotočiti na glazbenu darovitost kao poseban fenomen. Zatim će se analizirati razvoj glazbenog sluha u ranoj dobi, uzimajući u obzir utjecaj okoline, obrazovnih pristupa i individualnih predispozicija. Nakon toga, istražiti će se metode prepoznavanja glazbene darovitosti, uključujući prepoznavanje i identifikaciju darovite djece te pokazatelje darovitosti u predškolskim godinama. Zatim će se istražiti utjecaj glazbene darovitosti na kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj djece predškolske dobi, kako u teoriji tako i u stvarnom životu. Konačno, rad će analizirati dobrobiti i nedostatke darovite djece predškolske dobi te zaključiti sa sažetkom glavnih nalaza i smjernicama za daljnja istraživanja.

2. Darovitost

Razumijevanje pojma darovitosti i njegovih karakteristika ključno je za prepoznavanje i razvoj darovitih pojedinaca. U sljedećim potpoglavljima istražiti će se definicije darovitosti, njezine karakteristike te različiti oblici darovitosti. Proučavanje ovih aspekata omogućuje bolje razumijevanje kako prepoznati darovite osobe, kako im pružiti adekvatnu podršku i kako ih poticati na daljnji razvoj. Detaljno će se razmotriti povijesna i suvremena shvaćanja darovitosti, kao i uloga okoline u razvoju darovitih potencijala.

2.1. Pojam darovitosti

Pojam darovitosti teško je jednoznačno definirati. Postoje različite definicije koje variraju ovisno o sposobnostima i karakteristikama povezanim s darovitošću. Dok su ranije teorije smatrale darovitost nečim što osoba ili ima ili nema, novija shvaćanja promatraju darovitost kao fenomen koji je socijalno uvjetovan, a ne objektivno stanje (Cvetković-Lay i Sekulić-Majurec, 1998).

Težnja za preciznim definiranjem pojma darovitosti tijekom povijesti dovela je do raznih interpretacija. Početna istraživanja darovitosti bila su usmjerena na proučavanje osobina natprosječno inteligentnih osoba. Jedno od najpoznatijih istraživanja u tom području provelo je Lewis Terman 1921. godine, a njegovi rezultati postali su ključni za razumijevanje darovitosti. Terman je koristio rezultate testova inteligencije, pri čemu je prag za darovitost postavio na kvocijent inteligencije od 130 ili više. Na temelju toga, procjenjuje se da darovita djeca čine između 1,5 i 2,5 posto ukupne populacije (Grgin, 2004).

Ovakvo shvaćanje pretpostavlja da testovi inteligencije procjenjuju sposobnosti koje omogućuju pojedincu da se snalazi u novim situacijama i rukuje apstraktnim pojmovima, odnosima i simbolima, što olakšava brže usvajanje znanja. Također, smatra se da inteligencija predstavlja opću sposobnost, pa pojedinci postižu visoke rezultate u raznim vrstama apstraktnih zadataka (Čudina-Obradović, 1991).

Ovako razumijevanje darovitosti ističe nedostatke prethodnog pristupa, s naglaskom na njegovu nisku prediktivnost. Čudina-Obradović (1991) ističe da visok kvocijent inteligencije može pokazati iznadprosječne sposobnosti pojedinca u učenju i rješavanju testova, ali to ne jamči uspjeh u kreativnom stvaralaštvu ili generiranju novih ideja. Ovim novim pristupom, umjesto korištenja kvocijenta inteligencije kao kriterija, darovitost se promatra kao sposobnost divergentnog mišljenja. Darovitim se smatra pojedinac koji je sposoban generirati veliki broj novih ideja, a ta sposobnost mjeri se korištenjem testova kreativnosti (Čudina-Obradović, 1991). Unatoč tome, primijetila se ograničena sposobnost predviđanja budućeg kreativnog ponašanja koristeći ovaj kriterij, što dovodi do odbacivanja ideje da je kreativnost samostalna i opća karakteristika pojedinca.

2.2. Karakteristike darovitosti

Prema suvremenim shvaćanjima, darovitost se očituje u neobičnom i iznimnom ponašanju koje rezultira kvalitetnijim, boljim ili značajnijim rezultatima ili proizvodima u usporedbi s ostalim pojedincima koji imaju slične karakteristike (Čudina-Obradović, 1991).

Dakle, naglasak se stavlja na postignuća. Koren je prezentirao jednu od najpriznatijih definicija darovitosti, koja se temelji na postignućima. Prema ovoj definiciji, darovitost je kombinacija osobina koje omogućuje pojedincu da postiže iznimno visoke rezultate u jednom ili više područja ljudske aktivnosti (Koren, 1989).

Cvetković-Lay i Sekulić-Majurec (1998) koriste izraz produktivna darovitost kako bi opisali darovitost koja se manifestira kroz konkretne proizvode ili postignuća u određenim područjima. S druge strane, ističu koncept potencijalne darovitosti koji podrazumijeva da pojedinac posjeduje naslijeđene predispozicije koje mu omogućuju razvoj određenih sposobnosti do iznimno visokog stupnja, što potencijalno rezultira postignućima koja određuju njegovu darovitost. Uz ova dva koncepta, ističe se i važnost utjecaja okoline, jer je iskazivanje potencijala kroz iznimna postignuća usko povezano s društvenim okruženjem. Socijalne okolnosti, kao što su tehnološki razvoj i opći napredak društva, igraju ključnu ulogu u pripremi društva za prepoznavanje i cijenjenje darovitosti, dok je spremnost neposredne okoline na prepoznavanje i poticanje razvoja tih sposobnosti također od velike važnosti. Osim toga, pristup kvalitetnom obrazovanju i mentorstvu pruža ključne prilike za razvoj darovitosti (Čudina-Obradović, 1991).

2.3. Oblici darovitosti

Zbog raznolikih tumačenja i definicija pojma darovitosti, često se koriste različiti nazivi koji obuhvaćaju različite oblike darovitosti. Čudina-Obradović (1991) identificira nekoliko takvih oblika, kao što su "čudo od djeteta", "idioti-mudraci", genij i talent. "Čudo od djeteta" opisuje poseban slučaj darovitog djeteta koje se izdvaja po izuzetnoj nadarenosti i postignućima u jednom području, dok se razvoj u drugim aspektima odvija normalnim tempom. Svaki takav slučaj nastaje kombinacijom izrazito specijaliziranih genetskih predispozicija s izraženom osjetljivošću na okolinu.

U suvremenom tumačenju darovitosti, pojam "čudo od djeteta" nije više smatran čudom, već se promatra kao ekstremni primjer onoga što se događa u razvoju svakog darovitog djeteta: intenzivan i prilagođen odgoj vrlo razvijenih specifičnih sposobnosti. S druge strane, "idioti-mudraci" predstavljaju oblik neuravnoteženog i neravnomjernog, ali vrlo intenzivnog razvoja određene specifične sposobnosti. Kod njih se bilježi visok stupanj razvijenosti u uskom području sposobnosti, dok su ostale sposobnosti često na razini mentalne insuficijentnosti. Prema mišljenju Gardnera (1983, prema Čudina-Obradović, 1991), "idioti-mudraci" i "čudo od djeteta" služe kao dokaz postojanja specijaliziranih neuroloških područja u mozgu koja su odgovorna za određene vrste sposobnosti.

Unutar pojma darovitosti, pojam genij ima dva značenja, oba povezana s visokim stupnjem sposobnosti. Prvo značenje odnosi se na psihometrijsku definiciju, gdje se termin "genijalan" primjenjuje na osobe čiji je kvocijent inteligencije na testovima iznad 160. Današnji termini "izvanredno darovit" ili "iznimno visoko darovit" koriste se umjesto pojma genij u tom smislu. Drugo značenje genija odnosi se na osobu koja tijekom duljeg razdoblja stvara značajno djelo koje ima dugotrajan utjecaj na ljudsku misao.

Pojam talent unutar pojma darovitosti koristi se na neodređen način. Jedno značenje talenta odnosi se na ono što se danas naziva "manifestirana darovitost", dok se potencijalna darovitost označava samo kao "darovitost". U drugom značenju, "talent" opisuje niži stupanj sposobnosti, dok se "darovitost" odnosi na viši stupanj intelektualne darovitosti. Suvremeno shvaćanje pojma talent povezano je s višestrukom definicijom darovitosti - dok visoke intelektualne sposobnosti čine osnovu opće darovitosti, sposobnosti koje omogućuju visoko postignuće u specifičnim područjima (umjetničkim, sportskim, socijalnim) tvore temelj specifične darovitosti ili talenta.

3. Glazbena darovitost

Istraživanje glazbene darovitosti zahtijeva razumijevanje različitih pojmova i teorija koje su se razvijale kroz vrijeme. U narednim potpoglavljima razmatraju se ključni aspekti definiranja glazbene darovitosti te teorije koje objašnjavaju njezine uzroke i razvoj. Ova potpoglavlja pružaju uvid u složenost glazbenih sposobnosti i različite pristupe njihovom proučavanju, pomažući u boljem razumijevanju kako prepoznati i razvijati glazbeni potencijal kod pojedinaca.

3.1. Pojmovno određenje

Nema jedinstvene definicije glazbene darovitosti, već ona, kao i općenito darovitost, ovisi o različitim faktorima i njihovom stupnju razvijenosti. U literaturi o glazbenoj darovitosti koriste različiti nazivi poput glazbenog talenta, muzikalnosti, nadarenosti s razvijenim glazbenim sposobnostima i slično. Iako se ovi nazivi međusobno razlikuju, razlike u definiciji su minimalne, pa ih autori često smatraju sinonimima. Ipak, postoje autori koji razdvajaju ove pojmove i definiraju ih pojedinačno.

Sposobnost se sastoji od naslijeđenih i stečenih faktora koji omogućuju izvođenje određene aktivnosti ili oblikuju određeno ponašanje. Glazbena sposobnost, poznata i kao muzikalnost, uključuje uspješnost u razlikovanju tonova i ritmova, dobro pamćenje glazbe, sposobnost razlikovanja jačine i boje tonova, prepoznavanje konsonanci i disonanci, estetsku osjetljivost, osjećaj za ritam, razumijevanje glazbenih intervala i harmonija, te zanimanje i poznavanje glazbe. Prema Brđanoviću (2015), glazbenu sposobnost možemo promatrati kao razumijevanje glazbe i osjetljivost prema njoj, s naglaskom na potrebu za prisustvom glazbenog potencijala ili prirodnih predispozicija kod pojedinca. Proučavanje različitih kultura širom svijeta pokazuje da je sudjelovanje u glazbenim aktivnostima univerzalna karakteristika ljudskog ponašanja. Muzikalnost je svojstvena ljudima jer su se ljudi u svim vremenima i prostorima bavili glazbom na različite načine (Hodges i Sebald, 2020).

Pojmovi darovitost i talent, iako neki autori smatraju da su sinonimi, zapravo se razlikuju i često se razlikuju od pojma glazbene sposobnosti ili muzikalnosti. Prema autorima koji razdvajaju ove pojmove, daroviti pojedinci se ističu iznadprosječnom sposobnošću i potencijalom. Naglasak je na usmjeravanju pojedinca prema specifičnom području, gdje će daroviti pojedinci postići iznadprosječne rezultate jer imaju sposobnost uspješnog prevladavanja izazova u tom području. S druge strane, talentirani pojedinci su oni koji su već razvili i koriste svoje sposobnosti u specifičnom području te postižu izvrsne rezultate (Koren, 1987, prema Čudina-Obradović, 1991, prema Brđanović, 2015).

Gagne (1985) ističe slično razlikovanje između pojmova darovitost i talent. Prema njegovom tumačenju, daroviti pojedinci su oni s visoko razvijenim sposobnostima, dok se talentirani pojedinci odnose na one koji postižu visoke rezultate u specifičnim aktivnostima (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 1998).

Prema Georgeu (1997), daroviti učenici su oni koji pokazuju potencijal za iznimnu uspješnost u različitim područjima djelovanja, dok su talentirani učenici oni koji pokazuju potencijal za izniman uspjeh u specifičnom području djelovanja (George, 2003). Obojica autora sagledavaju darovitost kao širi pojam u usporedbi s talentiranošću, koja je fokusirana na jedno područje. Prema Georgeu (2003), darovita i talentirana djeca su ona čije se sposobnosti smatraju zahtjevnima, što dovodi do potrebe za dodatnim oblicima učenja u školi koji će dalje poticati njihov razvoj i proširivanje. Te dodatne mogućnosti mogu uključivati dodatnu nastavu, izvannastavne aktivnosti, ili dodatne aktivnosti unutar nastave.

Kreativnost, kao sposobnost unošenja novih inovativnih ideja i originalnosti u rješavanju problema, može biti prisutna kod talentiranog, darovitog te sposobnog ili glazbeno nadarenog pojedinca. Darovitost se može smatrati najširim pojmom, budući da obuhvaća različite oblike izvanrednog funkcioniranja, te je nadređena pojmovima koji se odnose na specifičnije aspekte izuzetnih sposobnosti.

3.2. Teorije o glazbenoj darovitosti

Znanstvena zajednica još uvijek nije uspostavila konačne uzroke nastanka glazbene darovitosti niti njezinog daljnjeg razvoja. Jedna od mogućih teorija sugerira da roditelji s visokim razinama glazbenih sposobnosti mogu prenijeti te karakteristike na svoju djecu. Nadalje, okolina također može imati značajan utjecaj na razvoj glazbenih sposobnosti, primjerice, izlaganjem djeteta koncertima ili omogućavanjem pristupa glazbenim instrumentima. Važno je istaknuti da materijalni status obitelji može biti bitan čimbenik u ostvarivanju ovih mogućnosti. Unatoč nasljeđivanju sposobnosti, utjecaju okoline i različitim poticajima, neka djeca mogu pokazati izvanredne glazbene talente i interes unatoč tim čimbenicima (Brđanović, 2015). Kako navodi Levitin „Naš mozak uči svojevrstu glazbenu gramatiku koja je specifična za glazbu naše kulture, baš kao što učimo govoriti jezik te kulture“ (Levitin, 2016, str. 108). Ovaj proces učenja glazbene gramatike omogućuje djeci prepoznavanje i stvaranje glazbenih obrazaca koji su karakteristični za njihovu kulturnu sredinu. Za istraživanje ovih promjena i razvoja u glazbi veliku važnost ima evolucijska teorija koja dodatno proučava vrijednost koju glazba ima za čovjeka (Hallam i sur., 2016). Evolucijska teorija omogućuje razumijevanje kako su se glazbene sposobnosti razvijale tijekom vremena i kakav je njihov utjecaj na ljudsku komunikaciju i društvenu interakciju. Helga de la Motte-Haber dodatno ističe kako je za opažanje psihičkih procesa u zavisnosti od glazbenog događanja, potrebno uključiti i posebno čulo za umjetničku prosudbu, jer upravo to prepletanje prirodnih i duhovnih znanosti čini psihologiju glazbe jedinstvenom." (Motte-Haber, 1999, str. 446).

Svi autori se slažu da glazbeno darovito dijete mora posjedovati određene unaprijed postavljene predispozicije koje će omogućiti razvoj glazbene darovitosti. To uključuje razvijen sluh, osjećaj za estetiku i sklad, osjetljivost na ritam i ton, te sposobnost brzog pamćenja različitih melodija.

Uz temeljne predispozicije koje se općenito prihvaćaju, postoje i one oko kojih se ne slažu svi autori u literaturi. Prema T. Billrothu, za muzikalnost su ključne sposobnosti

pamćenja, prepoznavanja i reprodukcije kratkih melodija, dok su prema J. A. Mjonu bitnije sposobnosti skladanja, posjedovanje apsolutnog sluha, sviranje po sluhu, improvizacija te pjevanje drugog glasa kao pratnje prvom (Matijević i Svalina, 2011).

Prema W. E. Whybrewu (1971), muzikalnost se definira kao inherentni potencijal za postizanje glazbenih ostvarenja, koji omogućuje stjecanje i razvoj glazbenih vještina. Seashore, s druge strane, smatra da glazbeni talent nije samo jednostavna kombinacija senzornih kvaliteta, već kompleksna sposobnost koja obuhvaća više razina. Prema njemu, za glazbeni talent su bitne i mašta, pamćenje, emocionalna osjetljivost, glazbena inteligencija te izvedba glazbe (Matijević i Svalina, 2011).

Autori se ne slažu oko toga je li darovitost jedna kompleksna sposobnost ili se sastoji od niza manjih, samostalnih sposobnosti. C. E. Seashore je razvio teoriju o četiri tipa muzikalnosti koji se razlikuju po različitim aspektima glazbenih sposobnosti i njihovoj razvijenosti. Prema njemu, ovi četiri tipa muzikalnosti uključuju tonalni, dinamički, temporalni i kvalitativni tip kao što prikazuje Tablica 1 (Matijević i Svalina, 2011).

Tablica 1. Tipovi muzikalnosti prema C. E. Seashoreu

Tipovi muzikalnosti prema C. E. Seashoreu
Tonalni tip – osjetljivost na element tonske visine, na melodiju i harmoniju
Dinamički tip – osjetljivost na modifikacije glasnoće; preferencija dinamičkog aspekta glazbe
Temporalni tip – osjetljivost na vremenske aspekte glazbe: mjeru, ritam i tempo
Kvalitativni tip – osjetljivost za tonske boje

Izvor: Matijević, M. i Svalina, V. (2011). Glazbeno daroviti učenici na primarnom stupnju školovanja. Napredak: časopis za pedagošku teoriju i praksu, 152(3-4), 434.

James Mursell i Herbert Wing zagovaraju drugačiji pristup prema kojem muzikalnost predstavlja izuzetno složenu, ali jedinstvenu sposobnost. Oni smatraju da postoji kontinuum različitih stupnjeva muzikalnosti, umjesto različitih tipova. Iako se kod mjerenja muzikalnosti svi ovi autori fokusiraju na pojedinačne komponente, Seashore, za razliku od Mursella i Winga, ne agregira rezultate pojedinačnih komponenti kako bi izrazio ukupni rezultat ispitanika (Matijević i Svalina, 2011).

4. Razvoj glazbenog sluha

Razvoj glazbenog sluha ključan je za glazbeno obrazovanje i izvođenje te igra važnu ulogu u glazbenoj percepciji i izražavanju pojedinca. U ovom poglavlju, istražiti će se kako se glazbeni sluh razvija tijekom različitih faza života, s naglaskom na utjecaj okoline, obrazovne pristupe i osobne predispozicije. Prema Piagetovoj teoriji kognitivnog razvoja, djeca prolaze kroz različite faze razvoja koje utječu na njihovu sposobnost razumijevanja i stvaranja glazbe (Piaget, 1972).

4.1. Raniji razvoj i utjecaj okoline

Razvoj glazbenog sluha započinje već u ranim fazama života, čak i prije rođenja. Studije su pokazale da fetusi imaju sposobnost percipiranja zvukova i glazbe još u maternici (Partanen i sur., 2013). Nakon rođenja, bebe pokazuju reakcije na glazbu putem pokreta ili smirenog ponašanja, što ukazuje na njihovu prirodnu sklonost prema glazbi (Trehub, 2003).

Nadalje, rana izloženost glazbenim stimulusima može pozitivno utjecati na kognitivni i emocionalni razvoj djeteta, pružajući temelje za kasnije glazbene vještine i interese. Prema Gordonu (2013), teorija učenja glazbe za novorođenčad i malu djecu naglašava važnost rane izloženosti glazbi kako bi se maksimalno iskoristile razvojne sposobnosti djece. Gordonova teorija sugerira da su prve godine života ključne za uspostavljanje temelja glazbene pismenosti i audiacije.

Okolina igra ključnu ulogu u razvoju glazbenog sluha kod djece. Istraživanja su pokazala da su djeca izložena glazbi od najranije dobi sklonija razvoju naprednijeg glazbenog sluha (Hannon i Trainor, 2007). Aktivnosti poput pjevanja, sviranja glazbenih instrumenata ili slušanja glazbe s roditeljima mogu pozitivno utjecati na razvoj glazbenog sluha kod djece. „Glazbena aktivnost uključuje gotovo sva područja mozga koja poznajemo i gotovo sve neuronske podsustave. Različitim sastavnicama glazbe bave se različita neuronska područja – mozak se u obradi glazbe koristi funkcionalnom segregacijom i pokreće sustav detektora značajki čija je zadaća analiza određenih elemenata glazbenih signala kao što su visina tona, tempo, boja tona...“ (Levitin, 2016, str. 87).

4.2. Edukativni pristupi i kasniji razvoj

U formalnom obrazovanju, postoje različiti pristupi koji se koriste za poticanje razvoja glazbenog sluha kod djece. Kod metoda poput Kodaly metode ili Orffove metode naglašava se

aktivno sudjelovanje djece u glazbenom stvaranju i izvođenju (Gordon, 2007). Ovi pristupi često koriste praktična iskustva i slušanje glazbe kako bi djeca razumjela glazbene koncepte. Swanwick (1994) naglašava važnost balansa između intuicije i analize u glazbenom obrazovanju, ističući da oba aspekta igraju ključnu ulogu u djetetovom razumijevanju i stvaranju glazbe. Bruner (1996) naglašava važnost kulturnog konteksta u obrazovanju, ističući kako obrazovni pristupi moraju biti usklađeni s kulturnim okruženjem učenika kako bi bili učinkoviti. Integracija kulture u obrazovanje omogućuje djeci da bolje razumiju i cijene glazbu, što može dodatno potaknuti njihov razvoj glazbenih vještina. Stoga, zaključuje se da Swanwick i Bruner se slažu da prilagođavanje obrazovnih metoda specifičnostima kulture ne samo da obogaćuje dječje glazbeno iskustvo, već i pomaže u izgradnji njihovog identiteta i pripadnosti zajednici. Karpinski (2000) ističe da razvoj slušnih vještina kod glazbenika na fakultetskoj razini uključuje stjecanje sposobnosti slušanja, čitanja i izvođenja glazbe, što naglašava važnost integriranog pristupa u glazbenom obrazovanju od najranije dobi.

Razvoj glazbenog sluha nastavlja se tijekom adolescencije i odrasle dobi. U ovim fazama, pojedinci mogu produbiti svoje razumijevanje glazbenih struktura, razviti vještine u improvizaciji ili komponiranju, te dalje istraživati različite glazbene žanrove (Müllensiefen i sur., 2014). Stalno izlaganje glazbi i aktivno sudjelovanje u glazbenim aktivnostima mogu dalje unaprijediti glazbeni sluh i kompetenciju.

4.3. Individualne predispozicije i kontinuirani razvoj

Osim utjecaja okoline i obrazovnih pristupa, individualne predispozicije igraju važnu ulogu u razvoju glazbenog sluha. Neki pojedinci imaju veću prirodnu sklonost prema glazbi i brže razvijaju svoje glazbene sposobnosti (Müllensiefen i sur., 2014). Kontinuirani razvoj glazbenog sluha ovisi o redovitom vježbanju, izlaganju različitim glazbenim žanrovima i aktivnom istraživanju glazbe.

Razvoj glazbenog sluha je složen proces koji započinje od ranog djetinjstva i nastavlja se tijekom života. Utjecaj okoline, obrazovni pristupi, individualne predispozicije i kontinuirano izlaganje glazbi igraju ključnu ulogu u oblikovanju glazbene kompetencije i užitka u glazbi kod djece i adolescenata.

5. Otkrivanje glazbene darovitosti

Prepoznavanje djeteta s izraženim glazbenim talentom i identifikacija glazbene darovitosti su ključni koraci u pravovremenom prepoznavanju i podršci nadarenim mladim glazbenicima. Svako dijete nosi sa sobom jedinstvene talente i sposobnosti, a prepoznavanje tih darova, osobito u glazbi, omogućuje adekvatnu potporu i razvoj djetetovih potencijala. U kontekstu odgoja i obrazovanja, stručnjaci su ključni u identifikaciji ovih talenata, ali isto tako istraživanja pokazuju da su roditelji često ti koji prvi primijete izvanredne sposobnosti svoje djece. Kroz nabiranje specifičnih znakova i karakteristika, poput interesa za glazbu, sposobnosti pamćenja, ili reakcija na glazbene podražaje, ova prepoznavanja omogućuju usmjeravanje i podršku nadarenih mladih glazbenika u pravom smjeru, te se smatraju ključnim u procesu obrazovanja i razvoja.

5.1. Prepoznavanje djeteta s izraženim glazbenim talentom

Svako dijete posjeduje prirodne talente i sposobnosti u različitim područjima. Prepoznavanje darovitosti kod djece u ranoj dobi je ključno jer omogućava bolje razvijanje njihovih potencijala. S obzirom na to da se darovitost rijetko spontano razvija, otkrivanje i identifikacija darovite djece postaju važan dio obrazovnog programa. Nije isključivo odgojitelj taj koji detektira darovitost kod djeteta. Studije su otkrile da su roditelji često prvi koji primijete izvanredne sposobnosti ili darovitost kod djeteta (Koren, 1989). Dodatno, suradnja između roditelja i odgajatelja može značajno doprinijeti kreiranju kvalitetnijih uvjeta za razvoj djetetovih darovitosti i talenata. McPherson (2008) naglašava ključnu ulogu roditelja u glazbenom razvoju djece, ističući kako podrška i poticanje roditelja mogu značajno utjecati na djetetov interes i uspjeh u glazbi. Aktivno sudjelovanje roditelja u glazbenim aktivnostima djece, kao što su zajedničko pjevanje ili sviranje instrumenata, može poboljšati dječje glazbene vještine i motivaciju za daljnje učenje.

Djeca s darovitošću u glazbi pokazuju nadmoćne sposobnosti u odnosu na svoje vršnjake te se ističu u tom području. Oni često manifestiraju veću muzikalnost od većine djece iste dobi. Kod identifikacije glazbeno darovite djece, bitno je znati da ona pokazuju svoje glazbene talente, strast prema glazbi i razvijen sluh za glazbu još od najmlađih godina. Neki stručnjaci naglašavaju važnost pružanja glazbenih aktivnosti kako bi se potpuno zadovoljile

potrebe glazbeno darovite djece (Gojkov, 2003). Fiddymont (2020) identificira deset područja u kojima darovita djeca demonstriraju specifične karakteristike i ponašanja:

1. Motivacija - glazbeno darovita djeca pokazuju izuzetnu unutarnju motivaciju. Oni su predani u učenju sviranja glazbenih instrumenata, često se posvećuju vježbanju kako bi postigli savršenu izvedbu, teže ka usvajanju više glazbenih instrumenata i sudjelovanju u glazbenim aktivnostima i nastupima.
2. Interes - glazbeno darovita djeca imaju snažan interes za glazbu, pokazujući veliki fokus prilikom učenja i izvođenja glazbe od rane dobi, aktivno sudjeluju u glazbenim aktivnostima i iskazuju znatiželju za glazbom.
3. Komunikacijske vještine - glazbeno darovita djeca pokazuju osjetljivost na zvuk i koriste glazbu kao način rješavanja emocionalnih problema. Oni su privučeni glazbenim skladbama koje su nekonvencionalne ili imaju harmonijske napetosti te kreativno interpretiraju glazbu na svoj način.
4. Rješavanje problema - imaju sposobnost pronalaska inovativnih rješenja u glazbi i razumijevanja glazbenih koncepata.
5. Sluh - glazbeno darovita djeca mogu imati izuzetno dobar sluh, sposobnost prepoznavanja melodija i harmonija te čitanja nota bez prethodnog uvježbavanja.
6. Znatiželja - često eksperimentiraju s glazbenim uzorcima, imitirajući različite glazbene žanrove i improvizirajući s melodijama.
7. Stvaranje - razumiju složene glazbene koncepte i često su sposobni čitati note bez prethodnog učenja.
8. Razumijevanje - razumiju upotrebu glazbenih uzoraka, ritmove i slaganje ritmova prema notama i dobi.
9. Maštovitost - izražavaju se kroz stvaranje novih melodija, pjesama i korištenje raznih predmeta za stvaranje glazbe.
10. Pamćenje - imaju izuzetnu sposobnost pamćenja melodija i brzo uče nove pjesme i melodije.

5.2. Otkrivanje djeteta s talentom za glazbu

U pedagoškom okviru, djeca koja se smatraju darovitima su ona koja su prepoznata od strane stručnjaka kao posjedujući izvanredne talente i postižu iznimne rezultate u jednom ili više područja (Čudina-Obradović, 1991).

Nakon prepoznavanja darovitog djeteta, slijedi faza identifikacije koja podrazumijeva stručnu potvrdu te darovitosti. Kada se radi o identifikaciji djeteta s izraženim glazbenim

talentom, ključni su adekvatni alati za mjerenje, odabir pravog trenutka i načina provođenja identifikacije te osiguranje da ni jedno dijete koje pokazuje znakove glazbene darovitosti ne bude propušteno, kao ni dijete koje možda ne očituje te znakove, ali ih ipak posjeduje. Identifikacija glazbene darovitosti igra važnu ulogu u odluci o eventualnom uključivanju djeteta u poseban program. No, treba paziti da se izbjegne stigmatizacija djeteta te je važno da roditelji i odgajatelji potiču socijalnu integraciju darovitog djeteta, potičući ga da razvija odnose s vršnjacima (Čudina – Obradović, 1991.).

Autorica Čudina – Obradović (1991) identificirala je tri osnovna obilježja darovitosti kod djece u predškolskoj dobi i na početku školovanja:

1. Vanjski pokazatelji - darovito dijete često pokazuje svoju darovitost kroz vanjsko ponašanje. Obično je izrazito znatiželjno i postavlja mnogo pitanja. Kada izražava svoje misli, to čini s lakoćom, koristeći bogat vokabular koji nadilazi razine izražavanja njegovih vršnjaka. Često pokazuje interes za čitanje i često uči samostalno. Također, ima izvanrednu sposobnost pamćenja informacija, melodija i složenih uputa.
2. Kvalitativne razlike - darovita djeca pokazuju značajno kvalitetniji način izražavanja u usporedbi s njihovim vršnjacima. Kada su zainteresirana za nešto, postavljaju puno dublja i smislenija pitanja. Njihovi odgovori na postavljena pitanja su obično temeljitiji i bolje elaborirani u usporedbi s odgovorima njihovih vršnjaka. Također, darovita djeca brže apsorbiraju nove i neobične pojmove te ih uspješno primjenjuju u novim situacijama. Oni imaju sklonost učenju bez izravnog poučavanja, često sami oblikuju planove rada koji im najbolje odgovaraju i prilagođavaju ih prema potrebi. Nadalje, darovita djeca su bolji u organizaciji informacija i posjeduju svijest o vlastitim procesima pamćenja, što se naziva metamemorijom.
3. Posebne karakteristike koje su prisutne samo kod određenih pojedinaca - Ove karakteristike nisu uočene kod svih darovite djece, ali to ne znači da ih ne posjeduju. Njihova kreativnost proizlazi iz sposobnosti divergentnog razmišljanja, što im omogućava da pronađu različita rješenja za isti problem. Darovita djeca često imaju razvijen smisao za humor te su sposobna zadržati visoku razinu koncentracije i fokusiranosti na jedan zadatak dulje vrijeme. Njihova motivacija često proizlazi iz imitacije i identifikacije s modelima iz njihove okoline.

Kada je riječ o glazbenoj darovitosti, već u ranoj dobi dijete može pokazivati određene znakove koji ukazuju na njegov potencijal. Prema Čudina – Obradović (1991), postoji 13 karakteristika koje mogu upućivati na potencijalnu darovitost u glazbi:

1. Izražen interes za zvukove iz okoline,

2. Osjećaj smirenosti ili ugodnosti uz glazbu,
3. Pažljivo i mirno slušanje glazbe,
4. Aktivno sudjelovanje u glazbenim aktivnostima s užitkom,
5. Traženje prilika za slušanje i stvaranje glazbe,
6. Pokazivanje emocionalnih reakcija poput veselja tijekom slušanja glazbe,
7. Reagirane na ritam i promjene tempa glazbe pokretima tijela,
8. Opisivanje situacija ili osjećaja pomoću zvukova i melodija,
9. Učenje novih melodija čak i tijekom izvođenja drugih aktivnosti,
10. Primjećivanje različitih zvukova instrumenata u orkestralnoj izvedbi,
11. Lako pamćenje i izvođenje melodija,
12. Precizno izvođenje pojedinačnih tonova,
13. Točna reprodukcija melodije.

Bitno je da stručnjaci u obrazovanju budu upoznati s ovim znakovima kako bi mogli prepoznati potencijalnu glazbenu darovitost kod djece i pružiti im odgovarajuću podršku.

6. Glazbena darovitost djece predškolske dobi

Glazbena darovitost kod djece predškolske dobi od velike je važnosti za njihov cjelokupni razvoj. Istraživanja pokazuju da rana identifikacija i poticanje glazbenih sposobnosti mogu imati značajan utjecaj na kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj djece. U ovom radu analiziraju se karakteristike glazbene darovitosti kod djece predškolske dobi, metode prepoznavanja darovitosti te strategije za poticanje i razvoj tih vještina.

6.1. Karakteristike glazbene darovitosti

Glazbena darovitost očituje se kroz različite aspekte dječjeg ponašanja i sposobnosti. Djeca s glazbenom darovitošću često pokazuju iznimnu osjetljivost na ritam, melodiju i harmoniju. Gordon (1997) ističe da djeca s ovom darovitošću imaju izvrsnu memoriju za glazbene fraze i sposobnost reprodukcije melodija nakon što ih jednom čuju.

Djeca koja su glazbeno darovita često pokazuju iznimnu osjetljivost na ritam i melodiju. Ova osjetljivost omogućuje im brzo prepoznavanje i repliciranje složenih glazbenih struktura. Dowling i Harwood (1986) napominju da djeca s razvijenim osjećajem za ritam i melodiju često intuitivno prepoznaju različite glazbene obrasce i mogu ih reproducirati bez formalne obuke.

Jedna od ključnih karakteristika glazbene darovitosti je sposobnost memoriranja i reprodukcije glazbenih fraza. Sloboda (2005) naglašava da djeca s ovom sposobnošću lako zapamte i reproduciraju melodije nakon samo jednog slušanja, što je pokazatelj njihove iznimne auditivne memorije.

6.2. Prepoznavanje glazbene darovitosti

Prepoznavanje glazbene darovitosti u predškolskoj dobi može biti izazovno zbog varijabilnosti u razvoju djece. Međutim, postoje specifični znakovi koji mogu pomoći roditeljima i odgojiteljima u identifikaciji darovitosti. Roditelji i odgojitelji mogu prepoznati glazbenu darovitost promatranjem dječjih glazbenih preferencija. Djeca koja su glazbeno darovita često pokazuju snažnu sklonost prema određenim vrstama glazbe ili glazbenim aktivnostima. McPherson (2006) ističe da je važno promatrati dječje reakcije na različite glazbene poticaje kako bi se prepoznala njihova darovitost.

Standardizirani testovi, poput *Primary Measures of Music Audiation* (PMMA), mogu pomoći u prepoznavanju glazbene darovitosti kod djece. Gordon (1979) razvio je PMMA kao alat za procjenu glazbenih sposobnosti djece, što može biti korisno u identifikaciji darovitih pojedinaca.

6.3. Strategije za poticanje glazbene darovitosti

Jednom kada je glazbena darovitost prepoznata, važno je primijeniti odgovarajuće strategije za poticanje i razvoj tih vještina. Primjena individualiziranog pristupa učenju može pomoći u poticanju glazbene darovitosti. Temmerman (2000) preporučuje prilagođavanje glazbenih aktivnosti interesima i sposobnostima svakog djeteta, što može potaknuti dublje razumijevanje i ljubav prema glazbi. Uvođenje digitalne pedagogije također može značajno doprinijeti razvoju glazbenih vještina kod djece. Bauer (2014) ističe kako digitalni alati omogućuju stvaranje, izvođenje i odgovaranje na glazbu na inovativne načine, čineći glazbeno obrazovanje pristupačnijim i angažiranijim. Korištenjem softvera za skladanje i aplikacija za glazbenu produkciju, djeca mogu eksperimentirati s različitim zvukovima i kompozicijama, čime se dodatno potiče njihova kreativnost. Digitalna pedagogija pruža mogućnosti za interaktivno učenje glazbe kroz kreativno eksperimentiranje sa zvukovima i kompozicijama, potičući tako razvoj glazbenih vještina kod djece na inovativan način. Kosiborod i sur. (2022) naglašavaju prednosti didaktičkih glazbenih igara kao metode poučavanja mlađih učenika.

Njihova eksperimentalna studija pokazuje kako ove igre mogu poboljšati glazbene vještine i angažiranost djece, čime se dodatno podržava njihov glazbeni razvoj. Uvođenje interaktivnih glazbenih igara u nastavu može potaknuti djecu da se aktivno uključe u učenje glazbe i razvijaju svoje glazbene sposobnosti na zabavan i efikasan način. Liu (2023) također ističe važnost glazbenih igara u osnovnoškolskoj dobi, navodeći kako one mogu značajno poboljšati motivaciju i interakciju učenika, čime se stvara dinamično i poticajno okruženje za učenje glazbe.

Uvođenje kreativnih glazbenih programa u predškolske ustanove može značajno doprinijeti razvoju glazbene darovitosti. Barrett (2006) ističe važnost uključivanja improvizacije, skladanja i izvođenja u glazbene aktivnosti kako bi se djeca potaknula na izražavanje svoje kreativnosti. Glazbena darovitost djece predškolske dobi je složen i multifaktorijalan fenomen. Prepoznavanje i poticanje ove darovitosti može imati dugoročne pozitivne učinke na cjelokupni razvoj djeteta. Kroz promatranje dječjih sposobnosti, korištenje standardiziranih testova i primjenu kreativnih i individualiziranih pristupa učenju, može se značajno doprinijeti razvoju glazbenih vještina i osnažiti djetetov kognitivni, socijalni i emocionalni razvoj.

7. Utjecaj glazbene darovitosti na djecu predškolske dobi

Glazbena darovitost kod djece predškolske dobi ima značajan utjecaj na njihov kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj. Istraživanja su pokazala da rana identifikacija i poticanje glazbene darovitosti mogu imati dugoročne pozitivne učinke na djetetov razvoj. U ovom dijelu rada istražuje se o različitim aspektima utjecaja glazbene darovitosti na djecu predškolske dobi, uključujući razvoj kognitivnih sposobnosti, emocionalni razvoj i socijalne vještine.

7.1. Kognitivni razvoj

Glazbena darovitost može značajno unaprijediti kognitivne sposobnosti djece predškolske dobi. Istraživanja pokazuju da glazbene aktivnosti, poput pjevanja i sviranja instrumenata, mogu poboljšati dječju sposobnost prepoznavanja obrazaca, razvijanja matematičkih vještina i unapređenja jezičnih sposobnosti (Gordon, 1997). Glazbeno obrazovanje može poboljšati dječje pamćenje, pažnju i izvršne funkcije, što je ključno za njihov akademski uspjeh (Gordon, 1997; McPherson, 2006). Dugoročno pozitivne asocijacije između glazbenih lekcija i IQ-a također su zabilježene, ukazujući na značajan utjecaj glazbene obuke

na kognitivne sposobnosti (Schellenberg, 2006). Glazbena edukacija u ranom djetinjstvu može imati dugoročne koristi za razvoj dječjeg uma i potencijalno doprinijeti povećanju njihovog kvocijenta inteligencije. Hallam (2010) ističe da glazba ima snažan utjecaj na intelektualni, socijalni i osobni razvoj djece, naglašavajući kako glazbene aktivnosti mogu poboljšati fonološku svjesnost, čime se dodatno podržava razvoj pismenosti. Kroz strukturirano učenje i ponavljanje glazbenih obrazaca, djeca razvijaju složene kognitivne vještine koje su korisne u različitim područjima njihovog života. Glazba može također potaknuti dječju kreativnost, emocionalnu inteligenciju i sposobnost izražavanja, što doprinosi njihovom cjelokupnom razvoju i dobrobiti.

Gordon (1997) u svojoj knjizi *Learning Sequences in Music: A Contemporary Music Learning Theory* ističe kako glazbene aktivnosti pomažu djeci u razvoju kognitivnih vještina kroz strukturirano učenje i ponavljanje glazbenih obrazaca. Osim toga, Dowling i Harwood (1986) u svojoj knjizi *Music Cognition* objašnjavaju kako glazbene aktivnosti stimuliraju dječje moždane funkcije i potiču razvoj složenih kognitivnih sposobnosti.

7.2. Emocionalni razvoj

Glazbena darovitost također igra ključnu ulogu u emocionalnom razvoju djece predškolske dobi. Glazba može djelovati kao sredstvo izražavanja emocija, omogućujući djeci da kroz glazbene aktivnosti izraze svoje osjećaje i razviju emocionalnu inteligenciju (Sloboda, 2005). Sudjelovanje u glazbenim aktivnostima može pomoći djeci u razumijevanju i regulaciji vlastitih emocija, što je ključno za njihov emocionalni razvoj.

Sloboda (2005) u knjizi *Exploring the Musical Mind: Cognition, Emotion, Ability, Function* naglašava kako glazba može djelovati kao snažan alat za emocionalno izražavanje i regulaciju. Djeca koja su uključena u glazbene aktivnosti često pokazuju veću emocionalnu stabilnost i bolju sposobnost suočavanja sa stresom i anksioznošću.

7.3. Socijalne vještine

Sudjelovanje u glazbenim aktivnostima može značajno doprinijeti razvoju socijalnih vještina kod djece predškolske dobi. Glazbene aktivnosti često zahtijevaju suradnju i timski rad, što može pomoći djeci u razvoju socijalnih vještina kao što su dijeljenje, suradnja i empatija (Barrett, 2006). Djeca koja sudjeluju u grupnim glazbenim aktivnostima često pokazuju bolju socijalnu integraciju i veće samopouzdanje u socijalnim situacijama.

Barrett (2006) u svom radu *Creative collaboration: An eminence study of teaching and learning in music composition* objašnjava kako glazbene aktivnosti mogu potaknuti razvoj socijalnih vještina kroz suradnju i zajedničko stvaranje glazbe. Temmerman (2000) također ističe da glazbene aktivnosti mogu pomoći djeci u razvoju socijalnih vještina i stvaranju pozitivnih socijalnih interakcija.

Glazbena darovitost kod djece predškolske dobi ima značajan utjecaj na njihov kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj. Rana identifikacija i poticanje glazbene darovitosti mogu imati dugoročne pozitivne učinke na dječji razvoj. Kroz glazbene aktivnosti, djeca mogu razviti ključne kognitivne, emocionalne i socijalne vještine koje će im koristiti tijekom cijelog života

8. Utjecaj glazbene darovitosti glazbeno darovite djece predškolske dobi u realnom životu

Glazbena darovitost kod djece predškolske dobi obuhvaća sklonost ili talent za glazbene aktivnosti poput pjevanja, sviranja instrumenata ili izvođenja. Ova darovitost može imati dubok i višestruki utjecaj na razvoj djeteta, ne samo u glazbenom smislu, već i na kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj. Rano izlaganje glazbi i aktivno sudjelovanje u glazbenim aktivnostima može potaknuti razvoj glazbenih vještina kod djece predškolske dobi. Istraživanja sugeriraju da djeca koja pokazuju interes za glazbu u ranoj dobi često razvijaju napredniji glazbeni sluh, ritmičke sposobnosti i izražajnost. Ove rane glazbene vještine mogu pružiti temelj za daljnje glazbeno usavršavanje i izražavanje djeteta.

8.1. Kognitivni razvoj

Glazbena aktivnost pruža bogatstvo stimulacija za mozak djeteta predškolske dobi. Sudjelovanje u glazbenim aktivnostima zahtijeva pamćenje melodija, ritma i tekstova pjesama, što potiče razvoj memorije. Istraživanja su pokazala da redovito izlaganje glazbi može poboljšati sposobnost djece da razumiju i koriste jezik. Hallam (2010) ističe kako glazbene aktivnosti mogu poboljšati fonološku svjesnost i pismenost kod djece, što je temelj za kasniji uspjeh u čitanju i pisanju.

Jedno od ključnih područja gdje glazba utječe na kognitivni razvoj jest razvoj izvršnih funkcija mozga. Izvršne funkcije uključuju skup vještina koje su neophodne za planiranje, fokusiranje pažnje, pamćenje uputa i više zadataka istovremeno. Aktivnosti poput sviranja

instrumenata zahtijevaju koordinaciju različitih mentalnih i motoričkih vještina, što može pomoći u jačanju ovih funkcija kod djece (Benz i sur., 2016).

Glazba također potiče razvoj kreativnog razmišljanja jer djetetu omogućuje izražavanje ideja i osjećaja na kreativan način, primjerice kroz pisanje vlastitih pjesama ili improvizaciju na instrumentu. "U Hrvatskoj je aktivnost sviranja melodijskih instrumenata uključena u glazbeni odgoj u školama tijekom posljednje promjene kurikuluma 2006. godine. Do tada je sviranje melodijskih instrumenata bilo moguće postići sviranjem po sluhu (za učenike s dobro razvijenim glazbenim sluhom) ili po notama (pod uvjetom da je učenik usvojio osnove glazbene abecede). U novom kurikulumu, glazbena pismenost se percipira kao 'obrazovno postignuće: osnovno znanje o temeljnim znakovima glazbene abecede - na razini prepoznavanja... osnovno (verbalno) znanje o (slikovnoj) glazbenoj abecedi...' (NPIP 2006, str. 73). Spomenuta razina prepoznavanja glazbenih znakova nije dovoljna za praktičnu aktivnost sviranja melodijskih instrumenata na satu glazbe. Suvremeni sat glazbe, iz gore navedenih razloga, više ne omogućuje sviranje melodijskih instrumenata, a smanjenje broja sati glazbe ne dopušta mogućnost sviranja po sluhu." (Atanasov Piljek i Jurkić Sviben, 2016, str. 17.)

U Hrvatskoj je kurikulum za nastavne predmete Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije osmišljen, odobren i uveden u siječnju 2019. godine Odlukom Ministarstva znanosti i obrazovanja. Glazba se prepoznaje kao ključni element za cjeloviti razvoj učenika, potičući estetski razvoj, kreativnost te svijest o kulturnoj baštini. Učenici kroz predmete Glazbena kultura / Glazbena umjetnost upoznaju različite glazbene žanrove, stilove i vrste, uče osnove glazbenog jezika i pismenosti te razvijaju svoje glazbene sposobnosti i interese. Kurikulum naglašava važnost integracije informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) u nastavu, potičući istraživački i projektni pristup učenju, te interdisciplinarni pristup kroz povezivanje s drugim umjetničkim područjima (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019).

8.2. Emocionalni razvoj

Glazba ima moćan emocionalni utjecaj na djecu predškolske dobi. Izražavanje emocija putem glazbe pruža djetetu mogućnost da istraži i razumije svoje osjećaje na dubljoj razini. Djeca koja su izložena glazbi često razvijaju veću emocionalnu osjetljivost i sposobnost izražavanja svojih osjećaja. Također, glazbene aktivnosti mogu pružiti djetetu osjećaj sigurnosti i udobnosti te poslužiti kao sredstvo za samoregulaciju emocija.

Na primjer, pjevanje uspavanki može pomoći djeci da se smire i osjećaju sigurno prije spavanja, dok sviranje instrumenata može pružiti izlaz za frustracije ili tugu. Osim toga, zajedničke glazbene aktivnosti s roditeljima i vršnjacima mogu ojačati emocionalne veze i povećati osjećaj pripadnosti i sigurnosti.

8.3. Socijalne vještine

Sudjelovanje u glazbenim aktivnostima pruža djetetu priliku za interakciju s vršnjacima i razvijanje socijalnih vještina. Glazba često zahtijeva suradnju, komunikaciju i timski rad, što potiče razvoj socijalne osjetljivosti i komunikacijskih vještina.

Dječji zborovi, glazbene igre i grupni nastupi omogućuju djeci da uče kako slušati i surađivati s drugima te kako se prilagoditi različitim situacijama. Ove interakcije mogu biti ključne za razvoj empatije i razumijevanja u međuljudskim odnosima. Nadalje, glazbene aktivnosti potiču djecu na zajedničko rješavanje problema, pregovaranje i kompromis, što su sve važne vještine za kasniji život. Istraživanja pokazuju da djeca koja sudjeluju u zajedničkim glazbenim aktivnostima često razvijaju bolje socijalne vještine i imaju pozitivnija iskustva u grupnim situacijama (Kirschner i Tomasello, 2010).

9. Dobrobiti i nedostaci glazbene darovitosti darovite djece predškolske dobi

Darovita djeca predškolske dobi donose sa sobom jedinstvene karakteristike i potrebe koje mogu rezultirati nizom prednosti i izazova u njihovom razvoju. U ovom poglavlju istražićemo kako darovitost može pozitivno i negativno utjecati na djecu predškolske dobi, uzimajući u obzir različite aspekte njihovog života.

9.1. Dobrobiti darovite djece predškolske dobi

Darovita djeca predškolske dobi često pokazuju napredne kognitivne sposobnosti, visoku razinu kreativnosti i inovativnosti, te razvijene socijalne vještine. Ove karakteristike im mogu donijeti brojne koristi kako u obrazovnom okruženju, tako i u svakodnevnom životu.

Darovita djeca često imaju izuzetne kognitivne sposobnosti koje im omogućuju brzo učenje, dublje razumijevanje kompleksnih koncepata te rješavanje problema na visokoj razini. Studije su pokazale da darovita djeca pokazuju napredne sposobnosti u verbalnom izražavanju,

logičkom razmišljanju i sposobnosti prepoznavanja obrazaca. Ove kognitivne prednosti mogu rezultirati boljim akademskim postignućima i lakšim prilagodbama u obrazovnom okruženju.

Darovita djeca često imaju povećanu sposobnost fokusiranja i koncentracije na zadatke koji ih zanimaju. Njihova radoznalost i želja za učenjem često ih motivira da istražuju nove ideje i koncepte, što može dovesti do ranog razvoja stručnih znanja u određenim područjima.

Darovita djeca često pokazuju visoku razinu kreativnosti i inovativnosti. Oni su skloniji originalnom razmišljanju, pronalaženju alternativnih rješenja i stvaranju novih ideja. Csikszentmihalyi (1997) naglašava da kreativna djeca često doživljavaju "tok" – stanje potpune usredotočenosti i produktivnosti dok rade na kreativnim zadacima. Ova kreativna sposobnost može im donijeti prednost u umjetničkim, znanstvenim ili poduzetničkim područjima.

Kreativnost darovite djece također može biti izražena kroz njihovu sposobnost kombiniranja naizgled nespojivih ideja na nove i inovativne načine. Ova sposobnost može voditi do značajnih inovacija i otkrića, čak i u ranoj dobi.

Unatoč stereotipima, darovita djeca često pokazuju razvijene socijalne vještine. Oni su često empatični, osjetljivi na potrebe drugih i skloni suradnji u grupama. Darovita djeca mogu pokazivati visoku razinu emocionalne inteligencije, što im omogućuje bolju interakciju s vršnjacima i odraslima.

Darovita djeca često imaju sposobnost prepoznavanja i razumijevanja emocija drugih, što im može pomoći u izgradnji pozitivnih odnosa s vršnjacima i mentorima. Ove socijalne vještine mogu biti posebno korisne u timskim okruženjima, gdje je suradnja ključna za postizanje zajedničkih ciljeva.

Dobrobiti darovite djece predškolske dobi su višestruke i obuhvaćaju napredne kognitivne sposobnosti, visoku razinu kreativnosti i inovativnosti, te razvijene socijalne vještine. Ove karakteristike ne samo da im omogućuju uspjeh u obrazovnom okruženju, već im također pomažu u izgradnji pozitivnih odnosa i doprinosu društvu kroz inovacije i kreativna rješenja. Kroz podršku i poticanje njihovih talenata, darovita djeca mogu postići svoj puni potencijal i pridonijeti zajednici na značajne načine.

9.2. Nedostaci darovite djece predškolske dobi

Dok darovita djeca predškolske dobi imaju mnoge prednosti, suočavaju se i s posebnim izazovima. Ti izazovi mogu imati značajan utjecaj na njihov emocionalni, socijalni i psihološki

razvoj. Razumijevanje ovih nedostataka važno je kako bi se pružila odgovarajuća podrška i osiguralo njihovo dobrostanje.

Jedan od najčešćih nedostataka kod darovite djece je sklonost ka perfekcionizmu. Darovita djeca često imaju visoka očekivanja prema sebi i mogu biti izuzetno samokritični kada ne uspiju doseći svoje ciljeve. Prema Neihart i sur. (2002), perfekcionizam kod darovite djece može dovesti do anksioznosti i stresa, posebno u situacijama kada se suočavaju s neuspjehom ili razočaranjem. Ovo stanje može ometati njihovu sposobnost uživanja u postignućima i učenju, te može negativno utjecati na njihovo mentalno zdravlje.

Darovita djeca često se osjećaju izolirano zbog svojih različitih interesa i sposobnosti u odnosu na svoje vršnjake. Prema Silverman (1993), ova djeca mogu imati teškoća pronalaženja istomišljenika i osjećati se neuklopljenima u grupama. Socijalna izolacija može negativno utjecati na njihov emocionalni i psihološki razvoj, što može dovesti do osjećaja usamljenosti i depresije. Pronalaženje vršnjaka s kojima dijele slične interese može biti izazovno, što dodatno otežava socijalnu integraciju.

Darovita djeca često se suočavaju s visokim pritiscima i očekivanjima, kako od sebe samih, tako i od svoje okoline. Roditelji, učitelji i društvo općenito često očekuju izvanredne rezultate od njih, što može stvoriti dodatni pritisak i tjeskobu. Webb i sur. (2007) ističu da ovi pritisci mogu imati negativan utjecaj na njihovo mentalno zdravlje i samopoštovanje. Konstantna očekivanja izvrsnosti mogu dovesti do osjećaja neadekvatnosti i straha od neuspjeha, što može ometati njihovu sposobnost da se opuste i uživaju u djetinjstvu.

Dobrobiti i nedostaci darovite djece predškolske dobi važno su pitanje koje zahtijeva pažljivo promišljanje i podršku. Dok kognitivne prednosti, visoka razina kreativnosti i razvijene socijalne vještine mogu pružiti djetetu prednost u različitim aspektima života, perfekcionizam, socijalna izolacija i visoki pritisci mogu predstavljati ozbiljne izazove. Važno je pružiti podršku i razumijevanje ovim djeci kako bi se osiguralo da njihove darovitosti budu potpuno iskorištene, a njihovi nedostaci umanjili. Kroz adekvatne obrazovne programe i emocionalnu podršku, možemo pomoći darovitoj djeci da prevladaju ove izazove i postignu svoj puni potencijal.

Stručnjaci upozoravaju na neke negativne aspekte darovitosti koji se mogu primijetiti već u predškolskoj dobi:

1. darovita djeca mogu pokazivati značajne razlike u razvoju između različitih područja, što može biti izazovno i frustrirajuće za dijete. na primjer, iako može imati iznadprosječnu intelektualnu razinu, motoričke sposobnosti mogu biti prosječne, što može dovesti do frustracija,

2. budući da darovita djeca imaju iznadprosječne sposobnosti, često im je dosadno zbog nedovoljno izazovnih aktivnosti koje se nude u vrtiću ili kod kuće. stoga je važno da im se pruže aktivnosti koje su stimulativne i zanimljive,
3. dosada zbog nedovoljno stimulativnih aktivnosti može dovesti do pojave različitih oblika neposlušnosti kod darovite djece,
4. zbog izražene znatiželje i želje za istraživanjem, darovita djeca mogu pokazivati različite oblike neposlušnosti.

Stoga je ključno da roditelji, odgajatelji i drugi odrasli u djetetovoj okolini budu osjetljivi na njihove potrebe i pruže im podršku i razumijevanje (Čudina – Obradović, 1991).

Zaključak

Darovitost je kompleksan pojam koji se razlikuje od tradicionalnog povezivanja s visokim kvocijentom inteligencije. Suvremena shvaćanja ističu njezinu raznolikost i socijalni kontekst, što zahtijeva fleksibilan pristup u prepoznavanju i podršci. Glazbena darovitost, primjerice, uključuje kombinaciju naslijeđenih i stečenih faktora te zahtijeva daljnja istraživanja radi boljeg razumijevanja.

Razvoj glazbenog sluha počinje u ranom djetinjstvu i traje cijeli život. Utjecaj okoline, obrazovnih pristupa i individualnih predispozicija ključan je za oblikovanje glazbene kompetencije kod djece i adolescenata. Prepoznavanje i podrška darovitoj djeci od presudne su važnosti, posebno u predškolskim godinama, kako bi im se pružila odgovarajuća podrška i potaknuo njihov razvoj bez negativnog označavanja ili prisiljavanja.

Glazbena darovitost djece predškolske dobi važna je za njihov ukupni razvoj, pozitivno utječući na kognitivne, emocionalne i socijalne sposobnosti. Identifikacija i poticanje ove darovitosti zahtijeva promatranje djetetovih preferencija te kreativne pristupe učenju. Rana identifikacija i podrška imaju dugoročne pozitivne učinke na dječji razvoj, pružajući im temelje za uspjeh u različitim područjima života.

Glazbena darovitost djece predškolske dobi ima dubok i višestruki utjecaj na njihov razvoj. Kroz glazbene aktivnosti, djeca ne samo što razvijaju svoje glazbene vještine, već i potiču kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj. Rana izloženost glazbi i aktivno sudjelovanje u glazbenim aktivnostima pružaju djetetu temelje za razvoj naprednih kognitivnih sposobnosti, emocionalne osjetljivosti te socijalnih vještina koje će im koristiti tijekom cijelog života.

Darovita djeca predškolske dobi nose sa sobom različite prednosti i izazove. Njihove napredne kognitivne sposobnosti, visoka razina kreativnosti i razvijene socijalne vještine donose brojne koristi, ali mogu biti praćene i perfekcionizmom, socijalnom izolacijom te visokim očekivanjima. Razumijevanje i podrška su ključni kako bi se osiguralo da darovita djeca postignu svoj puni potencijal i prevladaju izazove s kojima se suočavaju.

Literatura

1. Atanasov Piljek, A. i Jurkić Sviben, M. (2016). Sviranje glazbenih instrumenata tijekom osnovnoškolske dobi i izbor. *Croatian Journal of Education*, 18(Sp.Ed. No. 2/2016), 15-34. DOI: 10.15516/cje.v18i0.2099.
2. Barrett, M. S. (2006). Creative collaboration: An eminence study of teaching and learning in music composition. *Psychology of Music*, 34(2), 195-218.
3. Bauer, W. I. (2014). *Music Learning Today: Digital Pedagogy for Creating Performing and Responding to Music*. Oxford University Press.
4. Benz, S., Sellaro, R., Hommel, B. i Colzato, L. S. (2016). Music makes the world go round: The impact of musical training on non-musical cognitive functions—A review. *Frontiers in Psychology*, 6, 2023.
5. Brđanović, D. (2015). Glazbena darovitost i obrazovni sustav. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 64(4), 661-678.
6. Bruner, J. (1996) *The Culture of Education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
7. Csikszentmihalyi, M. (1997). *Creativity: Flow and the psychology of discovery and invention*. New York: HarperCollins.
8. Čudina-Obradović, M. (1991). *Nadarenost: razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje*. Zagreb: Školska knjiga.
9. Cvetković - Lay, J. (2002). *Darovito je, što ću sa sobom?*. Zagreb: Alinea.
10. Cvetković-Lay, J. i Sekulić-Majurec, A. (1998). *Darovito je, što ću s njim?: priručnik za odgoj i obrazovanje darovite djece predškolske dobi*. Zagreb: Alinea.
11. Dowling, W. J. i Harwood, D. L. (1986). *Music Cognition*. New York: Academic Press.
12. George, D. (2003). *Obrazovanje darovitih: kako identificirati i obrazovati darovite i talentirane učenike*. Zagreb: Educa.
13. Gordon, E. E. (1979). *Primary Measures of Music Audiation*. Chicago: GIA Publications.
14. Gordon, E. E. (1997). *Learning Sequences in Music: A Contemporary Music Learning Theory*. Chicago: GIA Publications.
15. Gordon, E. E. (2007). *Learning sequences in music: Skill, content, and patterns*. Chicago: GIA Publications.
16. Gordon, E. (2012). *Learning Sequences in Music: A Contemporary Music Learning Theory*. GIA Publications.

17. Gordon, E. E. (2013). *Music Learning Theory for Newborn and Young Children*. GIA Publications, Inc.
18. Grgin, T. (2004). *Edukacijska psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
19. Hallam, S. (2010). The power of music: Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people. *International Journal of Music Education*, 28(3), 269-289.
20. Hallam, S., Cross, I. i Thaut, M. (Eds.). (2016). *The Oxford Handbook of Music Psychology* (2nd ed.). Oxford University Press.
21. Hannon, E. E. i Trainor, L. J. (2007). Music acquisition: effects of enculturation and formal training on development. *Trends in cognitive sciences*, 11(11), 466-472.
22. Hodges, D. i Sebald, D. C. (2020). *Music in the Human Experience: An Introduction to Music Psychology* (2nd ed.). Routledge.
23. Karpinski, G. S. (2000). *Aural Skills Acquisition: The Development of Listening, Reading, and Performing Skills in College-Level Musicians*. Oxford University Press.
24. Kirschner, S. i Tomasello, M. (2010). Joint music making promotes prosocial behavior in 4-year-old children. *Evolution and Human Behavior*, 31(5), 354-364.
25. Koren, I. (1989). *Kako prepoznati i identificirati nadarenog učenika*. Zagreb: Školske novine.
26. Kosiborod, O., Korsakova, I., Kuznetsova, E., Lyu, L. i Yuschenko, N. (2022). The advantages of didactic musical games as a method of teaching younger students: An experimental study. *CONRADO: Pedagogical Magazine of the University of Cienfuegos*, 18(89), 299-306.
27. Levitin, D. J. (2016). *Mozak i muzika: Znanost o jednoj ljudskoj opsesiji*. Vuković & Runjić.
28. Liu, Y. (2023). The Application of Music Games in Elementary School Classes. *International Journal of Education and Humanities*, 9(2), 2015-208.
29. Piaget, J. (1972). *The Psychology of the Child*. Basic Books.
30. Matijević, M. i Svalina, V. (2011). Glazbeno daroviti učenici na primarnom stupnju školovanja. *Napredak: časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 152(3-4), 425-446.
31. McPherson, G. E. (2006). *The Child as Musician: A Handbook of Musical Development*. Oxford: Oxford University Press.
32. McPherson, G. (2008). The role of parents in children's musical development. *Psychology of Music*, 37(1), 91-110.

33. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2019). *Kurikulum nastavnih predmeta Glazbena kultura i Glazbena umjetnost (za osnovne škole i gimnazije)*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
34. Motte-Haber, H. de la. (1999). *Psihologija glazbe*. Naklada Slap.
35. Müllensiefen, D., Gingras, B., Musil, J. i Stewart, L. (2014). The musicality of non-musicians: An index for assessing musical sophistication in the general population. *PloS one*, 9(2), e89642.
36. Neihart, M., Reis, S. M., Robinson, N. M. i Moon, S. M. (2002). *The social and emotional development of gifted children: What do we know?* Austin: Prufrock Press.
37. Partanen, E., Kujala, T., Näätänen, R., Liitola, A., Sambeth, A. i Huotilainen, M. (2013). Learning-induced neural plasticity of speech processing before birth. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 110(37), 15145-15150.
38. Schellenberg, E. (2006). Long-term positive associations between music lessons and IQ. *Journal of Educational Psychology*, 98(2), 457-468.
39. Silverman, L. K. (1993). *Counseling the gifted and talented*. Denver: Love Publishing.
40. Sloboda, J. A. (2005). *Exploring the Musical Mind: Cognition, Emotion, Ability, Function*. Oxford: Oxford University Press.
41. Swanwick, K. (1994). *Musical Knowledge: Intuition, Analysis and Music Education*. Routledge.
42. Temmerman, N. (2000). An investigation of the music activity preferences of pre-school children. *British Journal of Music Education*, 17(1), 51-60.
43. Trehub, S. E. (2003). The developmental origins of musicality. *Nature neuroscience*, 6(7), 669-673.
44. Webb, J. T., Amend, E. R., Webb, N. E., Goerss, J., Beljan, P. i Olenchak, F. R. (2007). *Misdiagnosis and dual diagnoses of gifted children and adults: ADHD, bipolar, OCD, Asperger's, depression, and other disorders*. Scottsdale: Great Potential Press.
45. Gojkov, G. (2003). Pristupi sposobnosti. U Gojkov-Rajic, A. & Prtljaga, J. (Ur.), *Daroviti i šta sa njima* (str. 3-45). Vršac: Viša škola za obrazovanje vaspitača.
46. Fiddymont, G. (2020). *Traits and behaviors (TABs) of musically gifted students*. Preuzeto 7. lipnja 2024. s https://www.academia.edu/7444594/Traits_and_Behaviors_TABs_of_Musically_Gifted_Student